

LEO MELLERIN TEOLOGIAA III

Väinö Hotti

(nettikuva)

LEO MELLER

Ref. ja teh. VHn

Nyt näen!

Leo Mellerin kirjallinen toiminta

Suomessa vuosina 1971-1979

Matti Ylinen

Suomen historian pro gradu-tutkielma

Kevät 2016

**Historian ja etnologian laitos Jyväskylän
yliopisto**

NETTI

1.1 Metodit

Metodina käytän perinteistä historiallista menetelmää, eli tutkin aikajärjestyksessä tapahtumia ja sitten pohdin systemaattisesti syy-yhteyksiä Mellerin kirjoitusten ja todellisten maailmanpoliittisten tilanteiden ja Suomen tilanteiden ja hengellisten tilanteiden välillä. Kirjoista kokoan oleellisimmat ajatukset ja merkittävimmät suuntalinjat, jonka jälkeen tarkastelen ajan historiaa ja sen merkittäviä tapahtumia.

Idealististen ja rakenteellisten selitysten eroista kts. Tommila 1989, 233-239. Tommilan mukaan Pentti Renvall, joka nimitettiin Suomen ja Skandinavian historian professoriksi Helsinkiin vuonna 1950, oli arvostettu historioitsija Suomessa. Hän edusti nimen omaan idealistisia selitysmalleja. Heikki Ylikangas, joka toimi Suomen ja Skandinavian historian professorina Helsingissä vuosina 1992-2001, on puolestaan painottanut historian yleisten selitysten löytyvän yhteiskunnan taloudellisista ja sosiaalisista rakennetekijöistä.

Pyrin löytämään Mellerin esittämille väittämille juuret. Mistä Meller on saanut ajatuksensa ja minkälaista lähdemateriaalia hän kenties on kirjoissaan käyttänyt, kuuluvat keskeisimpiin kysymyksiini. Pohdin myös sitä, miksi Meller on kunakin vuotena tulkinnut maailmanpoliittisia tilanteita niin kuin hän ne kirjoissaan esittää. Pohdin myös Mellerin ajatuksia erilaisista poliittisista järjestelmistä, erityisesti kommunismista. **Leo Mellerillä oli hyvin kielteinen suhtautuminen kommunismiin ja toisaalta hyvin myönteinen suhtautuminen USA:n oikeistolaiseen politiikkaan.** Neuvostoliitto oli järjestelmältään ateistinen valtio, jossa kaikki uskonnot olivat kiellettyjä toisin kuin USA, jossa ei ole valtionkirkkoa vaan paljon pieniä seurakuntia. Lisäksi USA:ssa seurakuntien ei tarvitse maksaa veroa, joten **kaupallisuus näyttelee todennäköisesti suurta osaa USA:n hengellisessä kentässä.**

Markku Hyrkkäsen kirja "Aatehistorian mieli" vuodelta 2002 tarjoaa apuvälineitä tutkimustyöhön. Hyrkkäsen kirjassa "määritetään aatehistorian tutkimustehtävä suhteessa sosiaalihistoriaan, mentaliteettihistoriaan, maailmankuvatutkimukseen ja käsitehistoriaan". Aatehistoria "keskittyy tutkimaan menneisyyden ihmisten käsityksiä ja erittelemään heidän olosuhteille ja aatteille antamia merkityksiä". Edelleen, kirjassa "punnitaan myös erilaisia käsitysten selitystapoja. Hedelmällisimmäksi menetelmäksi osoittautuu menneisyyden toimijoiden esittämien kysymysten, tarkoitusten ja uskomusten pohdinta, sekä näiden väliset käsitteelliset yhteydet." Tehtävän suorittaminen "edellyttää taidokasta kontekstien tulkintaa. Aatehistoria on välttämätön historian ja nykyisyyden ymmärtämisen väline"

8 8 Hyrkkänen 2002, 9-23.

2 Leo Mellerin ura ja elämänvaiheet

2.1 Leo Mellerin lapsuus, nuoruus ja aikuisuus

Leo Martin Torsten "Leksa" Meller on syntynyt Helsingissä 12.7.1942. Meller syntyi ruotsia puhuvaan perheeseen, mutta opetteli myöhemmin

suomen kielen. Mellerin uskonnollinen herääminen (Meller itse puhuu termillä ”uskoon tulo”) tapahtui vuonna 1956 Helsinkiläisessä ruotsinkielisessä Filadelfia- helluntaiseurakunnassa (nykyään Fila). Ulkomaisten kristillisten radioasemien kuuntelu on vaikuttanut voimakkaasti Mellerin kristilliseen identiteettiin. Kun Meller oli 14-vuotias, heti uskoontulonsa jälkeen, pääsi hän mukaan kustannusosakeyhtiö Kuvan ja Sanan toimintaan. Kuvassa ja Sanassa Meller tutustui toimitusjohtaja Ensio Lehtoseen, josta tuli hänen toiminnalleen ja ajattelulleen tärkeä hahmo. Meller itse kuvailee Lehtosta ”hengelliseksi isäkseen”.

Leo Mellerin äiti oli yksinhuoltaja. Isästä ei ole tietoa, esimerkiksi mitä poliittista suuntausta hän edusti tai mikä oli hänen ammattinsa. Mellerin äiti puhui paljon hengellisistä asioista ja opetti Leolle muun muassa iltarukouksen. Mellerin äiti kuoli auto-onnettomuudessa Helsingissä Leon ollessa vielä nuori. Leo Meller liikkui nuorempana, uskoontulonsa jälkeen, metodistikirkossa ja helluntaiseurakunnissa. Leo Meller suoritti siviilipalveluksen 1960-luvulla, mutta 1970-luvun kirjoissaan tuo esiin muuttunutta käsitystään jonka mukaan jokaisen kristityn velvollisuus on käydä armeija. Vuosina 1965-1967 Meller opiskeli Arizonassa USA:ssa paikalliseen helluntailiikkeeseen kuuluvassa FBTC:ssä eli Fundamental Bible Training Centerissä. Fundamental Bible Training Center on uskonnollinen oppilaitos, joka kouluttaa erittäin **konservatiiviseen kristillisyyteen sitoutuneita saarnamiehiä**. Eräs oppilaitoksen ”tavaramerkki” on niin sanottu sanainspiraatio-oppi, jonka mukaan Raamattu on sanasta sanaan Jumalan sanaa eikä siinä ole mitään virheitä. Amerikassa ollessaan Meller sai paljon vaikutteita myös paikallisilta saarnamiehiltä, joita hän myöhemmin kirjoissaan siteeraa. Näitä

Tallgren 1988, 6; Komulainen 1997, 13-16, Rikkinen 2010. Kristillisten radioasemien historiasta kts. Ahonen 1994, 307-310. Ahosen mainitsema International Broadcasting Radio Association (IBRA) on todennäköisesti ollut yksi Mellerin kuuntelemista asemista.

saarnamiehiä ovat esimerkiksi T.L. Osborn, amerikkalainen reformoitu herätysaarnaaja, Hal Lindsey, amerikkalainen hengellinen best-seller-kirjailija, sekä **Billy Graham**, tunnettu amerikkalainen evankelista joka on kiertänyt ympäri maailmaa.

Vuonna 1971 Leo Melleristä tuli sekä Kuvan ja Sanan että Patmos ry:n toiminnanjohtajan lisäksi myös Kipinä-lehden päätoimittaja, joten Mellerin ”kirjallistuminen” on ymmärrettävää. Vuoden 1971 jälkeen Meller kierteli ympäri Suomea puhumassa sekä luterilaisissa seurakunnissa että vapaissa seurakunnissa, **mutta kun nämä ovet pikkuhiljaa suljettiin, lähinnä opillisten näkemyserojen vuoksi, siirtyi Meller kokonaan Kuvan ja Sanan palvelukseen.**

Aaron Ben-Suomi, vuonna 1932 syntynyt teologian ylioppilas ja virallinen Israel - opas Helsingistä, on **Leo Mellerin läheinen ystävä** nuoruusvuosilta saakka. Ben - Suomi on ollut Mellerin kanssa yhteisillä Israelin-matkoilla ja kertoo mm. käyneensä Mellerin kanssa yhteisissä saunailloissa. **Ben-Suomen mukaan Meller on alun perin luterilaisesta perheestä, mutta sittemmin kääntynyt helluntailaisuuteen.** Ben-Suomi tutustui Melleriin 1960- ja -70 -lukujen taitteessa, kun he olivat yhdessä Israelissa. Siellä Meller yhdessä Ensio Lehtosen kanssa johti matkailijaryhmiä, jotka olivat tutustumassa ”Pyhään Maahan”. Ben-Suomi muistelee Leo Mellerin olleen pidetty lapsityöntekijä helluntaiseurakunnassa 1960-luvulla.

Meller meni ensimmäisen kerran naimisiin 1960-luvun lopulla, ja liitosta syntyi kaksi tyttöä.

Meller oli jo nuoruusvuosinaan kiinnostunut Israelista, ja hän tuo monessa kirjassaan esille juuri Israelin tilanteen ja sen heijastumisen yleiseen maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Kristillisten radiokanavien kuuntelulla

Tallgren 1988, 6; Komulainen 1997, 13-16, Rikkinen 2010. Kristillisten radioasemien historiasta kts. Ahonen 1994, 307-310. Ahosen mainitsema International Broadcasting Radio Association (IBRA) on todennäköisesti ollut yksi Mellerin kuuntelemista asemista.

saarnamiehiä ovat esimerkiksi T.L. Osborn, amerikkalainen reformoitu herätyssaarnaaja, Hal Lindsey, amerikkalainen hengellinen best-seller-kirjailija, sekä Billy Graham, tunnettu amerikkalainen evankelista joka on kiertänyt ympäri maailmaa.

on ollut suuri osuus Leo Mellerin myöhempään kiinnostukseen nimenomaan radiotyöhön. Meller onkin todennut että ”radio on kaikista tehokkain kanava evankeliumin levitykseen”.

Meller ihaili Ben-Suomen mukaan nuoruudessaan amerikkalaisia radio- ja televisiotähtiä, esimerkiksi parantaja-evankelista **Kathryn Kuhlmania**. Ben-Suomi arveleekin tämän vaikuttaneen Mellerin myöhempään julkisuustarpeeseen. Amerikassa vaikutti tuolloin erittäin voimakkaita kristittyjä fundamentalisteja eli Raamattuun kirjaimellisesti pidättäytyviä henkilöitä, esimerkiksi kirjailija Hal Lindsey, evankelista **Billy Graham**, kirjailija T.L. Osborn, pastori-kirjailija **David Wilkerson** sekä TV-evankelista **Benny Hinn**, joiden lopunajallisesta teologiasta Ben-Suomi uskoo Mellerin saaneen paljon vaikutteita. Tämä näkyikin jatkuvasti Leo Mellerin kirjallisessa tuotannossa. **Tyypillistä Leo Mellerille on myös aina ollut niin sanottu takinkääntäminen, eli hengellisen ja poliittisen ajattelutavan vaihtaminen tilanteen niin vaatiessa.**

Vuonna 1971 Leo Melleristä tuli sekä Kuvan ja Sanan että Patmos ry:n toiminnanjohtajan lisäksi myös Kipinä-lehden päätoimittaja, joten Mellerin ”kirjallistuminen” on ymmärrettävää. Vuoden 1971 jälkeen Meller kierteli ympäri Suomea puhumassa sekä luterilaisissa seurakunnissa että vapaissa seurakunnissa, mutta kun nämä ovet pikkuhiljaa suljettiin, lähinnä opillisten näkemyserojen vuoksi, siirtyi Meller kokonaan Kuvan ja Sanan palvelukseen.

Aaron Ben-Suomi, vuonna 1932 syntynyt teologian ylioppilas ja virallinen Israel- opas Helsingistä, on Leo Mellerin läheinen ystävä nuoruusvuosilta saakka. Ben- Suomi on ollut Mellerin kanssa yhteisillä Israelin-matkoilla ja kertoo mm. käyneensä Mellerin kanssa yhteisissä saunailloissa. Ben-Suomen mukaan Meller on alun perin luterilaisesta perheestä, mutta

sittemmin kääntynyt helluntailaisuuteen. Ben-Suomi tutustui Melleriin 1960- ja -70 -lukujen taitteessa, kun he olivat yhdessä Israelissa. Siellä Meller yhdessä Ensio Lehtosen kanssa johti matkailijaryhmiä, jotka olivat tutustumassa ”Pyhään Maahan”. Ben-Suomi muistelee Leo Mellerin olleen pidetty lapsityöntekijä helluntaiseurakunnassa 1960-luvulla. **Meller meni ensimmäisen kerran naimisiin 1960-luvun lopulla, ja liitosta syntyi kaksi tyttöä.** Meller oli jo nuoruusvuosinaan kiinnostunut Israelista, ja hän tuo monessa kirjassaan esille juuri Israelin tilanteen ja sen heijastumisen yleiseen maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Kristillisten radiokanavien kuuntelulla

Tallgren 1988, 10-11; Komulainen 1997, 13-16. Leo Meller kertoo äitinsä traagisesta kuolemasta Hänen kirkkautensa kaltaisuuteen -kirjan sivuilla 29-30. Mellerin äiti kuoli vuonna 1964 auto-onnettomuudessa. Erityisesti T.L. Osbornen ja Hal Lindseyn julistuksessa painottuvat keskeisesti lopunajalliset tapahtumat. Meller lainaa useissa kohdissa näitä saarnamiehiä. Kts. esim. Lindsey 1972, 71-87. Näillä sivuilla Lindsey rinnastaa Neuvostoliiton Raamatun Googiin eli Vanhassa testamentissa kuvattuun jättivaltioon. Meller käyttää samaa rinnastusta esim. 1974b, 54- 67. 11 Tallgren 1988, 6-13; Heino 1997, 110-112; Komulainen 1997, 6-16, Rikkinen 2010. Mellerin ja Siion-seurakunnan välirikko vuonna 1971 johtui siitä, että Meller ei hyväksynyt kielilläpuhumisen vaatimusta merkinä ”todellisesta uudestisyntymisestä”, toisin kuin seurakunnan johto. Siion - seurakunnan historiasta enemmän kts. esim. Kuosmanen 1979, 358 ja Ahonen 1994, 316-317. Kriittistä tutkimusta puolestaan edustaa Rasmussen 1972, 14. Hän kyseenalaistaa karismaattisen liikkeen raamatullisuuden. Myös Mikko Malkavaara on tutkinut helluntailaisuutta, kts. Malkavaara 2000, 242-243. Minna Rikkisen mukaan Mellerin ajattelun keskeisiä vaikuttajia ovat olleet Ensio Lehtosen lisäksi ainakin Urho Muroma ja Osmo Tiililä.

on ollut suuri osuus Leo Mellerin myöhempään kiinnostukseen nimenomaan radiotyöhön. Meller onkin todennut että ”radio on kaikista tehokkain kanava evankeliumin levitykseen”.